
NOTÍCIES

Jornades Tècniques sobre Projeccions Demogràfiques de Catalunya Barcelona, 26 i 27 de maig de 1997

Juan Antonio Módenes Cabrerizo

Universitat Autònoma de Barcelona. Centre d'Estudis Demogràfics
08193 Bellaterra (Barcelona). Spain

Data de recepció: juny 1997
Data d'acceptació: juny 1997

Resum

L'Institut d'Estadística de Catalunya va presentar, per fer-ne debat i discussió, els treballs preliminars de unes projeccions demogràfiques de Catalunya per als horitzons 2010 i 2030 durant unes jornades celebrades a Barcelona els dies 26 i 27 de maig de 1997. La trobada serví també per a la discussió entre experts dels problemes i dels avenços en la difícil tasca de preveure l'evolució de la població.

Paraules clau: Catalunya, demografia, projeccions de població.

Resumen. *Jornadas Técnicas sobre Proyecciones Demográficas de Cataluña. Barcelona, 26 y 27 de mayo de 1997*

El Instituto de Estadística de Cataluña, durante unas jornadas celebradas en Barcelona los días 26 y 27 de mayo de 1997, presentó, para debate y discusión, los trabajos preliminares de unas proyecciones demográficas de Cataluña para los horizontes 2010 y 2030. Dicho encuentro sirvió para tratar los problemas y apuntar los éxitos obtenidos en la difícil tarea de predecir la evolución de la población.

Palabras clave: Cataluña, demografía, proyección de población.

Résumé. *Journées Techniques sur les Projections Démographiques en Catalogne. Barcelone, 26 et 27 mai 1997*

L'Institut d'Estadística de Catalunya a présenté pour son débat et sa discussion les travaux préliminaires des projections démographiques de Catalogne pour les horizons de 2010 et 2030 pendant le congrès tenu à Barcelone les 26 et 27 mai 1997. La rencontre a aussi servi pour que les experts discutent les problèmes et les progrès accomplis dans une tâche difficile comme celle de prévoir l'évolution de la population.

Mots clé: Catalogne, démographie, projections de population.

Abstract. *Technical Sessions on Demographic Projections for Catalonia. Barcelona, 26th and 27th May 1997*

On 26th and 27th May 1997, the Institut d'Estadística de Catalunya organized a series of discussion sessions in Barcelona to debate the preliminary findings of the demographic

projections for Catalonia to the years 2010 and 2030. The meeting s also served to arouse debate among experts on the problems encountered and progress made in the difficult task of forecasting population evolution.

Key words: Catalonia, demography, population projection.

Els dies 26 i 27 de maig es van celebrar al Palau de la Generalitat de Barcelona les Jornades Tècniques sobre Projeccions Demogràfiques de Catalunya, organitzades per l'Institut d'Estadística de Catalunya. En aquestes Jornades es presentava un document elaborat per l'Institut amb el treball metodològic i els primers resultats quantitatius d'una projecció de la població de Catalunya, amb el desig que a curt termini es puguin realitzar unes projeccions oficials. L'objectiu de les Jornades era cercar l'opinió sobre la marxa d'aquest projecte i suscitar la discussió entre un nombre elevat d'assistents, de l'ordre de 190.

Aquesta va ser una de les principals fites de les jornades: el nombre i la qualitat de l'assistència. És molt gratificant que a Catalunya gairebé dues-centes persones s'interessin no només pels resultats, sinó també per la metodologia de les projeccions. Els organitzadors havien convidat una gran quantitat d'institucions, entitats i persones qualificades, com a expertes en la producció de projeccions o en qualitat de consumidores d'aquest tipus de producte científic i alhora eina de planificació. Hi van participar representants dels diferents departaments de la Generalitat de Catalunya; professors i investigadors de les universitats de dins i fora de Catalunya; tècnics i càrrecs dels diversos nivells de l'Administració local, amb una nodrida i agradable representació de tècnics que estudien la població des dels ajuntaments; representants i tècnics de partits polítics i del moviment sindical; investigadors d'instituts de recerca, fundacions i gabinets d'estudis; etc.

L'objectiu explícit de les Jornades, expressat al butlletí de convocatòria, era «promoure un consens metodològic i científic sobre les projeccions demogràfiques a Catalunya». Naturalment, aquest macroobjectiu no es va aconseguir, i millor que així fos. Aconseguir un consens «científic» sobre un tema tant íntimament lligat amb els comportaments demogràfics, la influència dels contextos social, econòmic i polític i, sobretot, amb la manera com els diversos factors es relacionen per donar pas a una evolució demogràfica expressada en xifres futures i el mètode per obtenir-les és impossible. Però se'n va discutir i molt, de metodologia, i també de quina i com serà la població catalana en el futur i de com l'evolució demogràfica interactua amb el marc més ampli de l'evolució del país. A tall d'anècdota podem explicar que les Jornades foren inaugurades pel conseller d'Economia de la Generalitat de Catalunya, senyor Macià Alavedra, el qual, per centrar els debats, digué que els participants haurien de treballar en els mètodes d'elaboració de les projeccions com a eina d'ús dels polítics, i no discutir sobre les polítiques que aquests fan. Durant les Jornades, alguns participants hi van fer referència tot donant la volta a les paraules del conseller en dir que un aspecte important per imaginar l'evolució de la població és saber de quina manera algunes polítiques influiran sobre els comportaments demogràfics de la població.

L'Institut d'Estadística de Catalunya es va encarregar de fer arribar als participants, abans de l'inici de les Jornades, una còpia de l'anomenada Ponència Tècnica Inicial, on es resumien els resultats provisionals de les projeccions. L'horitzó es desglossava en dos: un a mitjà termini, 2010, i un altre de ben llunyà, 2030. La projecció combinava tres hipòtesis de migracions i esperança de vida i quatre de fecunditat. Seleccionant algunes de les combinacions possibles s'hi oferien deu possibles escenaris d'evolució de la població, dels quals dos eren extrems i els altres vuit eren possibles. La ponència no n'oferia cap com més probable o probables. Fer aquesta selecció constituïa un dels requeriments que l'organització demanava als participants en qualitat d'experts en temes de població. Per aquesta raó, fer una ullada a la Ponència Tècnica amb el desig de saber com serà la població catalana dintre de 30 o 35 anys és inútil: s'hi ofereix no una, sinó un ventall extraordinàriament ampli i variat de possibilitats. Només el nombre d'habitants podia variar de 5,76 a 7,17 milions d'habitants segons que l'escenari «possible» fos menys o més optimista.

Les Jornades van organitzar-se en tres sessions o taules rodones entorn a la intervenció de tres o quatre ponents segons els casos. El públic assistent hi va participar fent arribar prèviament comunicacions escrites i mitjançant intervencions verbals en els debats posteriors. La primera sessió portava el títol de «Les previsions» i volia servir per discutir la tasca de realitzar projeccions des d'un punt de vista general, tot analitzant les experiències d'altres marcs espacials, europeus i espanyols. La taula era presidida pel doctor Jordi Nadal i constava de quatre ponències. La primera ponent, Teresa Castro del CSIC a Madrid, no va poder ser-hi present, però la seva ponència fou llegida per Juan Antonio Fernández Córdón. En ella es feia un repàs a la feina contínua de projectar la població mundial per part de les Nacions Unides i l'esforç, a vegades infructuós, d'anar reduint el marge d'error respecte de l'evolució real. Com a element nou s'hi apuntava que és possible que l'envelliment reemplaci el ritme de creixement com a problema demogràfic planetari en les properes dècades. En el seu torn, Juan Antonio Fernández Córdón, demògraf vinculat actualment a l'Instituto de Economía y Geografía (CSIC) de Madrid i reconegut entès en el tema de les Jornades, es va centrar en com les projeccions existents han abordat el tractament del futur, apuntant que l'evolució futura de la població respondrà a comportaments demogràfics desconeguts des del present, però també a la força de la inèrcia de les estructures actuals, perfectament conegudes. Aquesta és la base per intentar reduir al mínim la incertesa des d'una perspectiva purament demogràfica: posar de manifest allò que és segur i determinar els límits d'allò que, com a mínim, és possible. La ponència de Josianne Duchêne, de l'Institut de Demografia de la Universitat de Lovaina (Bèlgica), va reprendre el tema del tractament de la incertesa. Va assenyalar alguns mètodes matemàtics per avaluar la incertesa de les diverses hipòtesis i també palesà la dificultat de combatre-la quan s'apliquen mètodes de projecció que tendeixen a extrapolar la situació del moment en què es fa la projecció quan les variables demogràfiques (per exemple, la fecunditat) pateixen sovint canvis de tendència sobtats i «imprevisibles». Ella es mostrava partidària del fet que la projecció

no acabés amb la presentació dels resultats, sinó que hi hagués un treball constant de contrastació amb les dades demogràfiques reals que es vagin produint. Joaquim Capellades, subdirector general de l'Institut d'Estadística de Catalunya, va fer una presentació de les hipòtesis, línies metodològiques i resultats provisionals de les projeccions ofertes a la Ponència Tècnica Inicial. El públic en les seves intervencions en el debat posterior, va interessar-se per la necessitat que les projeccions indiquin una evolució probable per ser adoptada pels consumidors.

La segona sessió de treball es titulava «Les variables de les previsions a Catalunya». Estava dedicada a l'anàlisi diferenciada de l'evolució dels tres components del creixement de la població: fecunditat, mortalitat i migracions. La presidia la doctora Àngels Pascual, de la Universitat Autònoma de Barcelona, i en fou la primera ponent la doctora Isabel Pujadas, de la Universitat de Barcelona. Va parlar sobre l'evolució passada i futura de la fecunditat a Catalunya, centrant-se en les implicacions de les hipòtesis de fecunditat de la ponència. Va insistir sobre la dificultat de fer hipòtesis en moments de canvis profunds dels comportaments demogràfics que, en el cas de la fecunditat catalana, significa no saber si el baix nivell actual respon a un moviment cíclic, si és una situació conjuntural lligada al context exterior o si és un canvi estructural del model de descendència. Glòria Pérez, del Departament de Sanitat de la Generalitat, emmarcà la seva intervenció sobre la mortalitat en el fet que la seva influència sobre la incertesa de les projeccions és minsa, ja que la seva evolució és molt més previsible i estable. Si de cas, la variació del nivell de mortalitat influirà més sobre el percentatge futur de població vella. Lluís Recolons, director del gabinet Migra-Studium, va ser l'encarregat de reflexionar sobre l'evolució de les migracions exteriors. I ho va fer sobre l'impacte en l'estructura social d'un creixent flux d'immigrants estrangers. Va reafirmar que Catalunya és una societat amb una gran experiència a rebre immigrants i que aquesta comunitat s'hauria de posar a treballar per minimitzar els problemes d'integració i desenvolupament social. Finalment, hi va intervenir el demògraf italià Massimo Livi Bacci que, a més de fer el relat de les intervencions, va oferir diversos apunts interessants i fins i tot divertits de la tasca del productor de projeccions, la qual, a llarg termini, sovint és només una recopilació de projeccions fallides.

La darrera taula duia per títol «Els resultats de les projeccions demogràfiques a Catalunya» i havia de ser el moment en què es jutgés d'una manera més directa els resultats i la metodologia de la ponència tècnica presentada per l'Institut d'Estadística. Presidida pel secretari general del Departament de Presidència de la Generalitat, senyor Joaquim Triadú, hi van intervenir tres indubtables experts en el camp de la demografia i la projecció de poblacions: Gérard Calot, director de l'Observatoire Démographique Européen; Joaquín Arango, antic director del Centro de Investigaciones Sociológicas i actualment a l'Instituto Universitario Ortega y Gasset, i Anna Cabré, directora del Centre d'Estudis Demogràfics. Tots tres es van centrar en el component que sembla més important per explicar el creixement futur de la població catalana: la fecunditat. De la seva possible evolució futura a partir del nivell actual, dels més baixos

del món, tractaren les intervencions d'aquesta sessió; però també, implícitament, de la metodologia de la fase més complicada de les projeccions: imaginar el nivell quantitatiu i el calendari de desenvolupament de les hipòtesis. Gérard Calot va insistir en la necessitat de ser rigorosos en l'anàlisi històrica de la informació estadística disponible i d'utilitzar tots els mitjans que ofereix l'anàlisi demogràfica clàssica: elaboració d'indicadors i disseny de material gràfic de suport. Des d'aquest punt de vista, es felicitava de la feina de la ponència, tot i posant en dubte la previsió que, en certs escenaris, la fecunditat es recuperés de manera ràpida i a totes les edats; ell veia més factible un canvi potser més paulatí. Joaquín Arango era partidari de reduir el nombre d'escenaris a tres o cinc, un nombre senar que permetés la identificació d'un de central o de referència. Respecte a l'evolució de les hipòtesis de la ponència reflexionà sobre l'alta, al seu judici, possibilitat que l'estancament actual de la fecunditat esdevingui estructural. La intervenció d'Anna Cabré va seguir tres eixos. El primer feia referència als tipus de projeccions que han de fer-se. D'una banda, les projeccions oficials són necessàries per donar xifres de referència perquè els diversos organismes oficials puguin treballar en la planificació d'actuacions i polítiques que tindran efectes en el futur. Aquestes projeccions, per tant, han de ser raonables, moderades i acceptables per gairebé tothom. Defensà, però, la necessitat que algú introdueixi un nivell més elevat d'interpretació i risc en preveure la població del futur: aquesta seria la tasca dels instituts de recerca. En el segon eix de la seva intervenció va insistir en el fet que les projeccions (les que es van fer en el passat, però també les del present i les del futur) són filles del moment en què es fan: metodològicament es basen en la informació disponible en el moment de realització, en les tècniques en vigor i en les opinions demogràfiques més esteses. Per tant, no ens hem d'espantar si fallen perquè ho han de fer. Això sí, han de ser revisades amb molta freqüència. Finalment, va defensar la possibilitat que la fecunditat catalana es recuperi sobtadament en els anys immediats. Les condicions del moment i la història demogràfica de les generacions hi ajudaria, però també ho va defensar perquè Anna Cabré és partidària d'anar creant noves tècniques que superin les projeccions tendencials. Proposà la possibilitat d'introduir l'anàlisi de cicles per tal d'incloure a les hipòtesis els trencaments totals de tendència, de difícil tractament amb els mètodes actuals.

A continuació, tots els assistents ompliren un qüestionari, força llarg i sovint sorprenent, en què es demanava l'opinió sobre l'evolució de la població i dels seus components per als dos horitzons temporals de treball, el 2010 i el 2030. Els resultats d'aquesta enquesta, que s'utilitzarà també com a informació suplementària en l'elaboració definitiva de les projeccions per part de l'Institut d'Estadística de Catalunya, es trametraran als assistents a partir del mes de setembre de 1997. Les Jornades foren clausurades pel president de la Generalitat de Catalunya, senyor Jordi Pujol, qui defensà la necessitat que els investigadors socials aportin informació útil a la tasca dels polítics. Com en altres ocasions, va quedar palès, si més no, l'interès que mostra el president per la problemàtica demogràfica del nostre país.

En definitiva, unes jornades profitoses per l'èxit de participació, l'intercanvi d'idees en les sessions formals i en les converses informals, a causa de l'elevat grau d'interconeixença dels assistents. Èxit també perquè tothom que hi ha estat interessat ha pogut dir-hi la seva en relació amb un projecte encara en marxa i d'una transcendència innegable, no només a nivell científic, sinó també com a ciutadans de Catalunya.